

Kokous: 49. EFSA Advisory Forum**Matkakohde ja -aika: Liettua, Vilna 25–26.9.2013****Osallistuja Evirasta: Kirsti Savela****Yhteenveto**

Vilnassa pidetyn AF- kokouksen puheenjohtajana toimi Bernard Url (AT), koska EFSA:n uutta pääjohtajaa ei ole vielä valittu. Pääjohtajan valintaprosessi tulee kestämään n. 6-8 kk tiukkojen kriteerien ja hyväksymismenettelyjen takia. Vuoden 2014 vuosisuunnitelma, budjetti, resurssit ja eri osa-alueiden rahoitus (myös FP- rahoitus) hyväksytään Management Board'ssä joulukuussa. Kokouksessa keskusteltiin vilkkaasti SWOT- analyysin pohjalta Focal Point -toiminnasta. Jäsenmaat kannattivat FP- työn vakinaistamista ja sen parempaa resursointia sekä työn suuntaamista enemmän tieteellisen tiedonvaihdon ja kansallisten verkostojen vahvistamisen suuntaan. Eri verkostoja ja niiden toimintaa tullaan perkaamaan ensi vuoden AF- kokouksissa. Uudessa työsuunnitelmassa EFSA ehdotti monikansallisen, määräaikaisen tietyille aihealueelle suunnatun yhteistyömuodon "Center of Excellence" perustamista. Jäsenmaat (DK, FR, DK ja SE) nostivat jo tiukkaan sävyyn esiin akryyliamidin riskinarvioinnin nopeuttamisen. Jäsenmaat pitivät esityksiä ravintolisistä (FR), energiajuomista (LT) ja Hepatiitti A:sta (IT) sekä teen alkaloideista (DK) kuultiin uusia tutkimustuloksia. Kokouksessa esiteltiin myös katsaus kasvinterveyspaneelin työhön (Giuseppe Stancanelli (pj) & Gritta Schrader) ja Kroatian Food Agency'n (HAH) osastonjohtaja Andrea Gross-Bošković esitteli laitoksensa toimintaa.

Kokouksen kulku**Focal Point'in SWOT-analyysi**

Focal Point -toiminnan vahvuutena nähdään mm. työn jatkuvuus, asema jäsenmaan ja EFSA:n tiedonvälittäjänä sekä AF jäsenen työn tukeminen. Focal Pointit voivat kohdistaa tiedon tietyille asiantuntijapiirille ja myös päällekkäisen työn tekemiseltä välttää. Focal Pointit organisoivat myös art. 36 listan päivittämistyön. Heikkoutena nähtiin mm. Focal Point'in ja Advisory Forumin jäsen sijainnit eri instituuteissa, jolloin yhteistyötä on käytännössä vähän. Jatkuvasti muuttuvat EFSA:n ja jäsenmaan toiminnot hidastavat työtä, työkalujen käytön rajoittaminen estää koulutuksen ja materiaalin tehokkaampaa jakamista. Mahdollisuuksina nähtiin Focal Pointin selkeät, kirjatut tehtävät sekä työn suuntaaminen laajempiin kokonaisuuksiin esim. tieteellisen verkoston vahvistaminen, kokousten järjestäminen yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa, työkalujen parantaminen ja laajennettu pääsy tietokantoihin. Keskustelua herätti, nimitetäänkö Focal Pointteja EFSA:n lähettiläiksi vai jäsenmaan yhteyshenkilöksi. Uhkina olivat mm. jäykkä sopimuskäytäntö, kohdeyleisön tavoitettavuus, työmäärän lisääntyminen ja vähäiset resurssit. Keskustelussa tuotiin esiin, että FP:iä ei käytetä vielä tarpeeksi tehokkaasti kaikissa jäsenmaissa ja työn uudelleenarviointi toisi lisämahdollisuuksia. Kaikki jäsenmaat kannattivat Focal Pointtien jatkoraahoittamista ja resurssien säästäminen on tärkeä asia kuin myös aineistojen saaminen yhteiskäyttöön. Yhteiskokous viestintäryhmän kanssa järjestetään, koska FP:lla nähdään myös tärkeä viestinnällinen rooli jäsenmaissa. Lisäksi ehdotettiin FP:ien rahallisen tuen lisäämistä, jäsenmaiden FP:ien parempaa koordinoitua verkostojen välillä, työkalujen parantamista ja FP -työn suuntaamista enemmän tieteelliseen työn aktivointiin.

Tieteellisen yhteistyön ohjelma 2014

Rahoituksen supistuminen (EFSA) johtaa siihen, että tavoitteet asetettava entistä tarkemmin, jotta ne suunnataan tärkeisiin riskinarviointikohteisiin. Vuodelle 2014 on allokoitu käytettävän 60 % aineistojen keräämiseen ja analysointiin, 13 % riskinarviointiin ja aineistojen keräämiseen, 8% kirjallisuuskatsausten

teettämiseen, 7% kokeelliseen tutkimukseen, 7% Focal Point -toimintaan, 4% koulutukseen. Eri rahoitusalueiden sisällä toimintaa voisi suunnata mm. tutkijavaihtoon, koulutukseen (Foodex-2) ja uuden korkeaa tieteellistä tasoa edustavan Center of Excellence -yhteistyötavan (tarkoitus ja kohde pitää vielä täsmentää) aloittamiseen.

Tiede- ja riskinarviointiyhteistyö

EFSA puhui yhteistyön kolmesta muodosta: EUn antama tuki, riskinarviointiin käytettävien voimavarojen optimointi, riskinarviointimenetelmien harmonisointi, jolla myös osaltaan parannetaan riskiviestintää jäsenmaiden välillä. Kaikkia näitä pitää tukea riskinarvioinnin tieteellisen pohjan vahvistamisella, johon solmitaan esim. multi- ja bilateraalisia yhteistyösopimuksia, sekä vaihdetaan työohjelmia jäsenmaiden kesken.

DE esitteli BfRn kansainvälistä yhteistyötä, joka koostuu mm. 25 bilateraalista yhteistyösopimuksesta sekä yhteistyöstä Brics -maiden ja Kiinan kanssa. BfR piti tärkeänä ulkopuolista auditointia ja evaluointia, sekä termien yhtenäistämistä. Tanskan mallissa keskityttiin aineistojen tärkeyteen ja niiden analysointiin, esim. miten saadaan tieto kuolemien määrästä suhteessa ruokamyrkytyksiin tai, mitä oikeasti tarkoittavat mikrobiologiset ja antimikrobiresistenssiriskit tai mikä on taloudellisen kehityksen vaikutus. Tanska mainosti omia käytäntöjään, kuten Precautionary principle, Positive list for food additives. Salmonella reduction, Banning of antimicrobial growth promoters, One Health, Reduction of use of antimicrobials. FR esitteli omaa kv. yhteistyötä, verkostoja ja bi- ja multilateraalisia yhteyksiä ja painotti myös tuonnin ja viennin kauppapoliittista merkitystä ja miten luoda multilateraalinen alusta yhteistyölle. EFSA:n rooli kv. suhteissa nähtiin haastavaksi jäsenmaiden erilaisten tavoitteiden takia. EFSA:n rooli voisi painottua järjestöjen välisen yhteistyön lisäämiseen mm. WHO ja FAOn kanssa, rahanhakujen fokusointiin ja yhteiskokouksien järjestämiseen. Joulukuussa palataan EFSA:n kansainväliseen rooliin ja jäsenmaiden yhteistyöhön.

Tiedekomitean työsuunnitelma

Työsuunnitelmassaan tiedekomitea on ehdottanut uusia ohjeistoja ja kolmitasoista priorisointimallia: korkea (mm. Biological Relevance [adaptive VS adverse response], Use of weight of evidence approach for risk assessment, Harmonisation of the assessment of human exposure), keskitaso (mm. Interpretation of epidemiological studies, Risk assessment terminology) ja matala (mm. Import risk assessment, Combined exposure to multiple chemicals, New risk assessment technologies/approaches, Statistical issues concerning equivalence testing, Assessment of food allergenicity). EFSA sai kritiikkiä ohjeistojen jäsenmaissa tapahtuvan kommentoimisen ja harmonisoimisen puutteesta. EFSA lupaa lähettää asiakirjat paneelien ja muiden työryhmien jäsenille ja avata ne yleisön kommenteille.

Akryyliamidipäivitys (SE, DK, DE, NL)

SE ilmoitti että lisää tutkimustuloksia on tullut esiin riskinarviointia varten ja halusi DK:n, DE:n ja NL:n kanssa nopeuttaa EFSA:n tekemää riskinarviointia, koska arvioinnilla on suuri merkitys teollisuudelle ja riskinhallitsijoille. EFSA mukaan vuoden 2010 dataa validoidaan ja kokousta ja julkista konsultaatiota asiasta valmisteillaan v:lle 2014. Lausunto olisi valmis v. 2015.

Energiajuomat (LT)

LT kertoi energiajuomien käytöstä ja kulutuksesta Liettuassa. Keskusteltiin siitä, miten energiajuomia pitäisi tai voisi rajoittaa ja mikä on energiajuoman määrittely ja sydämeen kohdistuvat sivuvaikutukset. EFSA totesi menetelmien puuttumisen sivuvaikutusten tutkimiseen ja SE lisäsi, että tarvitaan enemmän ihmisdataa saannin laskemiseen. EFSAlla ei ole suunnitelmia yhteisvaikutusten arvioimisesta.

EFSA:n verkostopäivitys

EFSA aikoo arvioida verkostojensa toimintaa. Vuonna 2013 arvioidaan: kemialliset aineistot, ruoankäyttötiedot, GMO; vuonna 2014: Eläinten terveys ja hyvinvointi, BSE-TSE, mikrobiologinen riskinarviointi, zoonoosit, riskinarviointimenetelmät, ja nanoteknologia, vuonna 2015: Focal Pointin mahdolliset uudet tehtävät mm. jäsenmaiden koordinoitavat, AF jäsenten pääsy eri tietokantoihin, muut mahdolliset vuonna 2017. Advisory Forum hyväksyi FIP (Food Ingredients and food Packing) -verkoston perustamisen.

Ravintolisät (FR)

Lokakuussa julkaistaan lausunto ravintolisistä (nutrivigilant) ja niiden sivuoireista. FR ilmoitti, että tiedot evaluoidaan sisäisessä validointiryhmässä, jossa myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Ravintolisät aiheuttavat moninaisia fyysisiä ja lääketieteellisiä vaikutuksia, esim. niillä voi olla yhteyttä eturauhassyöpään. Kliinisiä tapauksia ei kuitenkaan anneta julkisuuteen. Keskusteltiin uuden ravintolisäaineryhmän perustamisesta, josta FR lupasi tehdä aloitteen.

Hepatitis A (IT)

Italiassa taudinpurkaus v. 2013 tammi-elokuussa. Tautia todettu pääasiassa etelässä, jossa syödään paljon mereneläviä, mutta nyt myös tautitapauksia pohjoisessa hiihtokeskusten alueilla (752 tapausta). Tautitapausten alkuperää alettiin selvittää myös genotyypittämällä ja sekvensoimalla.

Pohjois-Italiassa tautitapaukset liittyivät pakastettuihin alkuperältään puolalaisiin marjoihin. Syyksi arveltiin ennen pakastamista käytettävää kasteluvettä. Ristikontaminaatiota toisen elintarvikkeen kanssa ei suljettu pois ja lisäksi kontaminaatio poimintapaikalla on mahdollinen. PL ilmoitti, että marjat poimitaan käsin pieniltä tiloilta ja jäljitettävyyden on vaikea. DK ilmoitti 114 tapausta pohjoismaissa, mutta virusta ei ole löydetty marjoista. IE ilmoitti 15 juustokakun syömisestä aiheutunutta hepatiitti A -tapausta. Komissio seuraa tilannetta ja IT jakaa asiasta myös tietoa.

EFSA:n rooli tautitapausten hoitamisessa

Salmonella, kampylobakteeri ja muiden eri taudinaiheuttajien esiintyminen on hyvin erilaista eri maissa. EFSA seuraa Salmonella ja Hep A -tapauksia yhdessä ECDC:n kanssa. EFSA ja ECDC raportoivat tuloksista säännöllisesti yhdessä. EFSA, ECDC:n ja Komission roolit tautitapausten hoitamisessa vielä vähän epäselviä. EFSA tukee kuitenkin jäsenmaita, joissa tautitapauksia puhkeaa. DE piti hyvänä, että EFSA:lla on mandaatti koordinoita taudinpurkauksia, mutta sillä pitää olla myös menetelmät tautien tutkimiseen. ECDC:llä on kapasiteettia, mutta ei ihmistapausten tuntemusta. Jäsenmaissa kerättävä tieto on tärkeää ja sen oltava myös EFSA:n tiedossa, sillä joissakin maissa on erittäin vähän tautitapauksia. Syytä saattaa olla esim. lääkäreiden epätietoisuus/haluttomuus raportoida ECDC:lle tautitapauksia. Komissio lupasi järjestää jäsenmaille harjoituksen, johon kaikkien toivotaan osallistuvan.

Riskiprofiili ja viestintä (DE)

Saksan riskinarviointi-insituutti (BfR) on ottanut käyttöön riskiprofiilin tavoitteena läpinäkyvyys, relevanssi ja viestintä. Kirjallisuuskatsauksen perusteella tehdään profiili, ketä riski koskee, sen terveysvaikutuksista, aineistojen saatavuudesta ja luotettavuudesta sekä kuluttajakäyttäytymisestä. DE pitää riskiprofiilia tärkeänä ja kutsuu jäsenmaita yhteistyöhön. NL piti tärkeänä, että selvitetään riskiprofiilin tarkoitus ja se pitää myös validoida.

Alkaloidit teessä ja yrtiteessä - projektiesittely (DE)

Teesadon keräämisen yhteydessä tee voi kontaminoitua muilla kasveilla tai kasvinosilla, joista tulee teehen alkaloidijäämiä. DE esitteli teeen alkaloidista mitattuja rakenne- pitoisuus- ja analyysi- sekä kulutustietoja. Suurimmat alkaloidipitoisuudet mitattiin yrtti-, kamomilla- ja fenkoliteestä. BfR toteaa, että pitkäaikaisessa tietyssä teeen kulutukseen saattaa liittyä terveysvaikutuksia ja ehdottaa valvontaa

tarkkailemaan ja monitoroimaan teen haitallisia alkaloideja. EFSA on tehnyt lausunnon teen alkaloideista v. 2011, mutta silloin todettiin, että aineistoa olisi tarvittu lisää. Kuluttajaa neuvotaan käyttämään vaihdellen eri teelaatuja.

Henkilöstön liikkuvuus/vaihto EFSA:n ja jäsenmaan välillä

EFSAlla on luonut järjestelmää vaihtaa henkilöstöä lyhytaikaisilla 3 - 6kk tai pitkillä 6kk - 4 vuotta vaihtosopimuksilla. Vieraileva tutkija tulee lyhytaikaiseen etukäteen tehtäviltään sovittuun vaihtoon. Jäsenmaa maksaa oman vaihtoon lähetettävän henkilön palkan ja muut kulut. EFSAan voi lähettää jo tänä vuonna tehtävenvaihtohakemuksia. Kysymyksiä herätti vaihdossa olevan henkilön lupa käsitellä luottamuksellisia aineistoja sekä asumismahdollisuuksia Parmassa. EFSAlla on tarjolla asuntoja lyhytaikaiseen oleskeluun. Vaihtoon suhtauduttiin positiivisesti, jos on esim. projekti, jossa voi käsitellä aineistoa tai tehdä menetelmäkehitystä. Vaihtoa voi käyttää opinnäytetyönä esim. erikoistumiseen tai henkilön opettelemaan elintarvikkeiden FODDEX-2 luokitusjärjestelmää.

Advisory Forumin kokoukset v. 2014

5-6.3.14 Kreikassa
18-19.6.14 Norjassa
24-25.9.14 Italiassa (paikka auki)
10-11.12.14 Parmassa

Kokousten tulevat aiheet: Aineistojen kerääminen, rahoituksen suuntaaminen (apurahat, tarjouskilpailutus), kansainvälinen yhteistyö. Muiksi aiheiksi esitettiin mm. seuraavia: hormoneja häiritsevät tekijät, TOX21 ja uudet kehitysnäkymät, RASFF, strateginen keskustelu tutkimushankkeista, taudinpurkausten laajempi selvittäminen, kulutus ja altistusdatan parempi saatavuus.

Muut asiat

- EFSA informoi organisaatiomuutoksesta, jossa yhdistetään yksiköitä 7 -> 4 ja mm. Advisory Forum ja tiedekomitea yhdistetään ja tekniikkayksikkö ja aineiston kokoaminen yhdistetään.
- Yhdistetty viestintä- ja AF- ryhmän kokousta voidaan kokeilla jo tänä vuonna
- ANSES järjestää Pariisissa seminaarin Chemical mixtures: challenges for research and risk assessment 10-11.12.
- EFSA seuraa kloramfenikolitulannetta
- Prosessoidun lihan ja paksunsuolensyövän yhteyttä tutkittu tieteellisen tutkimusaineiston kautta Ruotsissa ja todettu selvä syy-yhteys, mutta mekanismia ei ole vielä pystytty selvittämään
- Tulevista kriisiharjoituksista, liittyen mm. viestintään ja aineistoihin, ilmoitetaan Focal Pointin tai Advisory Forumin kautta
- Bulgariassa, Kreikassa ja Turkissa on lampaista ja vuohista löydetty isorokkoa (small box). Bulgariassa on takapihan eläimiltä otettu näytteitä PCR -analyysiin ja vuohia (74) ja lampaita (38) teurastettu.